

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Από τους Γεωμετρικούς στους Αρχαϊκούς Χρόνους

Πεπλοφόρος Κόρη
(530π.Χ.)
Μάρμαρο Πάρου

Αθήνα, Μουσείο
Ακρόπολης

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Γεωμετρικοί Χρόνοι

- **ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ**
-
- Μεταβατικοί χρόνοι ή **γεωμετρική** εποχή (1100-800 π. Χ.)
- **Αρχαϊκή** εποχή (800-479 π. Χ.)
- **Κλασικά** χρόνια (500-323 π. Χ.)
- **Ελληνιστικοί** χρόνοι (323-146 π. Χ.)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Γεωμετρικοί Χρόνοι

- 1100 -800 π. Χ. : Πτώση Μυκηναϊκού πολιτισμού
- 1ος αποικισμός.
- Διαμόρφωση Ομηρικών επών.
- Επινόηση αλφαβήτου.

- Χρήση φθαρτών υλικών στην οικοδομική
- στις θέσεις όπου βρίσκονταν τα κτίσματα ιδρύθηκαν αργότερα οι ελληνικές πόλεις και επομένως αυτά καταστράφηκαν ή ενσωματώθηκαν στα νέα οικοδομήματα.
- Οι τέσσερις αιώνες που ακολού-

θησαν την πτώση του μυκηναϊκού κόσμου ονομάστηκαν **γεωμετρικοί χρόνοι**. Πήραν το όνομά τους από τα γεωμετρικά θέματα που κυριάρχησαν στη **διακόσμηση των αγγείων** αυτής της περιόδου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Γεωμετρικοί Χρόνοι

- **1100 π.Χ.** : Μετακίνηση των δωρικών φύλων: “**κάθοδος των Δωριέων**”.
- Οι Δωριείς ήταν ελληνικά φύλα - από το ίδιο γένος και με την ίδια γλώσσα με τους Μυκηναίους Αχαιούς - εγκατεστημένα στη Βορειοδυτική Ελλάδα. Όταν πιέστηκαν από άλλους βορειότερους λαούς, άρχισαν να μετακινούνται προς νότο, καταλαμβάνοντας τα μυκηναϊκά κράτη τα οποία βρήκαν ήδη εξασθενημένα και με μειωμένη αντίσταση (μόνο η Αττική, η Εύβοια και η Αρκαδία αντιστάθηκαν).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Γεωμετρικοί Χρόνοι

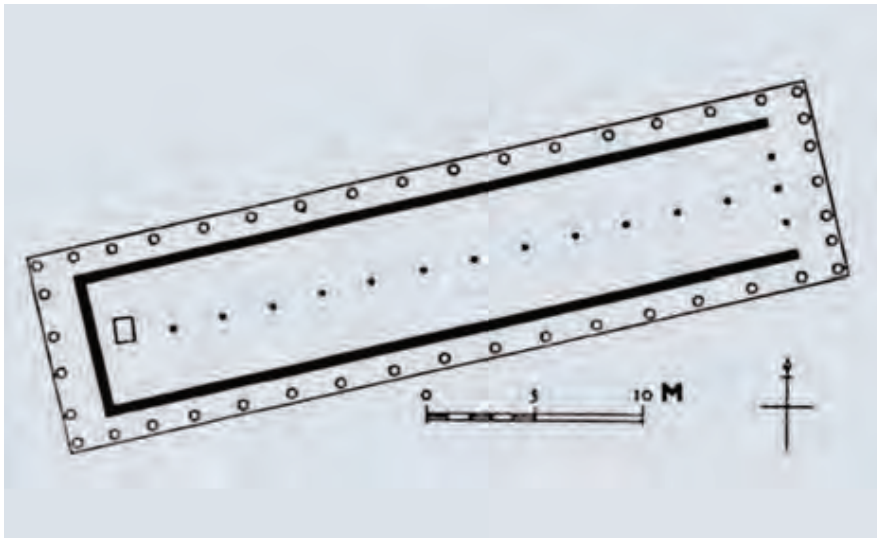
- Στην Πελοπόννησο (Λακωνία) η εγκατάσταση των Δωριέων φάνηκε σαν επαναπατρισμός παλαιότερου αυτόχθονος λαού. “**Επιστροφή των Ηρακλειδών**”, πίστευαν ότι στα πολύ παλιά χρόνια είχαν εκδιωχθεί από τον τόπο τους.
- Έτσι, το 10ο αιώνα, κάτω από την πίεση των Δωριέων, ο **αχαϊκός πληθυσμός** μετανάστευσε ανατολικά, στις **Κυκλάδες** και στη **Μικρά Ασία** (Ιωνία), με αποτέλεσμα τον **α' ελληνικό αποικισμό**. Οι άποικοι αυτοί ονομάστηκαν **Ίωνες**.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Γεωμετρικοί Χρόνοι

- Διατήρησαν την **αντιπαλότητά** τους με τους Δωριείς και ανέπτυξαν διαφορετική διάλεκτο και διαφορετική τέχνη. Αυτοί οι δύο πόλοι όμως, ο δωρικός και ο ιωνικός, αλληλοεπηρεάζονται, αλληλοσυμπληρώνονται και χαρακτηρίζουν την ελληνική ιστορία και τέχνη.

Ναός Ἡρας (8ος αἰώνας π.Χ.), Σάμος.

Θεωρείται ο πρώτος που χτίστηκε, γύρω στο **800 π.Χ.**

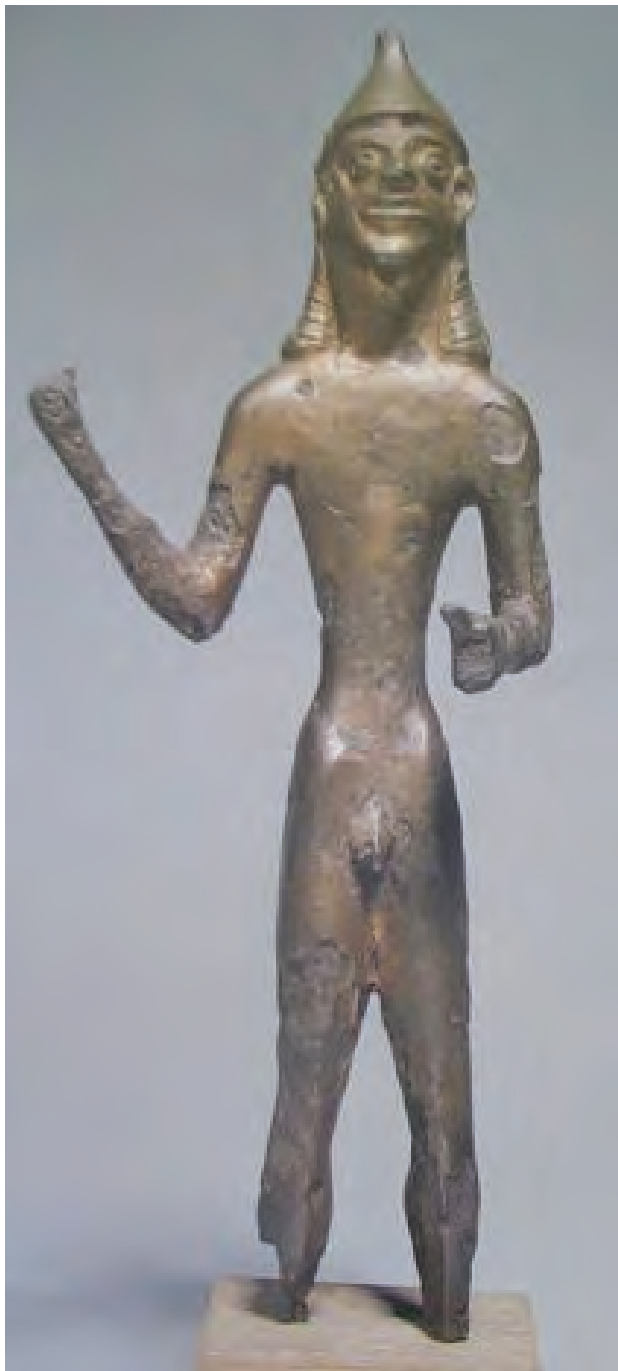
Πρόκειται για τη σπουδαιότερη αρχιτεκτονική μορφή, τον **“περίπτερο”** ναό (ναός με κιονοστοιχία στις 4 πλευρές), μια εξέλιξη του αρχικού μυκηναϊκού μεγάρου. Ο ναός αποτελούνταν αρχικά από έναν επιμήκη ενιαίο χώρο, με μια κιονοστοιχία στη μέση και τρεις κίονες στην είσοδό του.

Το λατρευτικό άγαλμα είχε τη θέση του **στο βάθος του ναού**. Αργότερα προστέθηκε γύρω από το ναό μια διάταξη κίωνων (ξύλινων), που ονομάστηκε **“πτερόν”** και δημιούργησε μια **περιμετρική στοά** που περιέβαλλε το κτίσμα. Το **“πτερόν”** προέκυψε πιθανόν από την ανάγκη να προστατευθούν οι πιστοί που συγκεντρώνονταν έξω από το ναό. Έτσι κι αλλιώς, οι λατρευτικές τελετές πραγματοποιούνταν **έξω από το ναό**, του οποίου ο προορισμός ήταν **να στεγάσει το άγαλμα** και όχι τους πιστούς.

Αττικός γεωμετρικός αμφορέας (755-750 π.Χ.), αποδίδεται στο ζωγράφο του Διπύλου, ύψος 1,62 μ., Κεραμεικός, Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

- Στην ορθογώνια μετόπη, στο ύψος των λαβών, εικονίζεται μια **σκηνή θρήνου**. Γυναίκες, δεξιά και αριστερά από το νεκρό, υψώνουν τα χέρια σε ένδειξη πόνου, ενώ μπροστά από το νεκρό άλλες τέσσερις μορφές θρηνούν.
- Πρόκειται για ένα από τα σπουδαιότερα δείγματα της γεωμετρικής περιόδου στο οποίο μπορεί κανείς να θαυμάσει την απόλυτη ένταξη της **εξιστορούμενης σκηνής** στις υπερκείμενες και υποκείμενες ζώνες με τα γεωμετρικά σχήματα.
- Οι μεγάλοι αμφορείς και κρατήρες τοποθετούνταν επάνω στους τάφους ως “**σήματα**” (σημάδι, εδώ ταφικό, όπως π.χ. ο σταυρός σήμερα) και εμφανίστηκαν μετά τον **8ο αιώνα π.Χ.**
- Ακριβώς επειδή δεν είχαν πρακτική χρήση, υψώνονται στη σφαίρα της **μνημειακής τέχνης**, ενώ η δομή, η άρθρωση και το μέγεθός τους τα κάνει να υπερβαίνουν την απλή κεραμική και να μεταβάλλονται σε καθαρά **αρχιτεκτονικές και πλαστικές μορφές**. Η διακόσμηση των επιτάφιων αυτών αγγείων αναφέρεται στο νεκρό.

Πολεμιστής από την Ακρόπολη (8ος-7ος αιώνας π.Χ.), Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

- Ο πολεμιστής φοράει κωνικό κράνος, έχει μακριά μαλλιά, ζωηρό βλέμμα και προφανώς κρατούσε δόρυ και ασπίδα στο δεξί και το αριστερό χέρι αντίστοιχα.
- Στα **ειδώλια** της γεωμετρικής περιόδου μπορεί κανείς να παρατηρήσει κάποια σταθερά χαρακτηριστικά, όπως το **αποστρογγυλεμένο κεφάλι**, το **τριγωνικό στήθος**, τα **ελαφρά λυγισμένα γόνατα**, που θυμίζουν τις ζωγραφισμένες επάνω στα αγγεία μορφές.
- Από τον 8ο αι. π.Χ. και μετά, τα εργαστήρια του χαλκού πλήθυναν (Άργος, Κόρινθος, Λακωνία, Αθήνα, Βοιωτία, Αρκαδία, Κρήτη) και το πλάσιμο των μορφών σε καθένα από αυτά παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Κένταυρος Νέσσος και Ηρακλής
(8ος αιώνας π.Χ.), χαλκός, ύψος 0,11
μ., Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μου-
σείο.

- Στο σύμπλεγμα αυτό ο Ηρακλής **παλεύει** με τον Κένταυρο. Και οι δύο φορούν **κράνος**. Το δεξί χέρι του ήρωα (το τμήμα αυτό λείπει) **βύθιζε το ξίφος** του στο σώμα του Κενταύρου. Οι μορφές καθορίζονται τόσο από τα **“γεμάτα”** τμήματα της μάζας όσο και από τα **“κενά”** ανάμεσά τους.
- Το θέμα που κυριαρχεί στην πλαστική χάλκινων έργων είναι η **ανδρική μορφή, αλλά και το άλογο**, ενώ η γυναικεία μορφή είναι σπανιότερη. Αξίζει να επισημανθεί η αλλαγή που έχει επέλθει στην επιλογή θεμάτων, αν σκεφτεί κανείς την κυριαρχία της γυναικείας μορφής στη μινωική και τη μυκηναϊκή τέχνη.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Αρχαϊκοί Χρόνοι

- Η περίοδος ανάμεσα στη γεωμετρική & στην κλασική ονομάστηκε αρχαϊκή, διότι, αργότερα, τα έργα αυτά θεωρήθηκαν ως τα αρχαιότερα της ελληνικής τέχνης.
- Η τέχνη αυτού του αιώνα ονομάστηκε ανατολίζουσα, εξαιτίας της επίδρασης που άσκησαν σ' αυτήν η Ανατολή και η Αίγυπτος. Το αποτέλεσμα ήταν η μείωση των γεωμετρικών σχημάτων στην αγγειογραφία, η αντικατάσταση των γωνιωδών και ευθύγραμμων σχημάτων από καμπύλα και η επικράτηση μυθολογικών θεμάτων όπως λιονταριών, σφιγγών, γρυπών, καθώς και άλλων φυτικών διακοσμητικών στοιχείων από την τέχνη της Ανατολής. Ο μετασχηματισμός των ξένων αυτών διακοσμητικών στοιχείων από την ελληνική τέχνη για τους δικούς της σκοπούς ονομάζεται "εξελληνισμός".

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Αρχαϊκοί Χρόνοι

- Παραγωγή **μεγάλων έργων**: Στην αρχιτεκτονική οι ξύλινοι ναοί αντικαταστάθηκαν με λίθινους ενώ η αγγειογραφία άντλησε θέματά από τη μυθολογία.
- Αναζητήθηκαν **νέες μορφές** και τρόποι στην τέχνη, γιατί αναπτύχθηκαν οι πόλεις (άνεση και ασφάλεια στους ανθρώπους & διάθεση προσωπικής προβολής).
- Οι ανώνυμοι τεχνίτες απέκτησαν συνείδηση της προσωπικότητάς τους και άρχισαν να υπογράφουν τα έργα τους.
- Κυριότερο κέντρο **κεραμικής** ήταν η Κόρινθος, που κατέκτησε τις αγορές της Δύσης και της Ανατολής, ιδιαίτερα μετά το 750 π.Χ., όταν οι Έλληνες δημιούργησαν αποικίες σε όλο το χώρο της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου (έντονη **αγοραστική ζήτηση**).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Αρχαϊκοί Χρόνοι

- Γύρω στο 625 π.Χ. στην Αθήνα, δημιουργήθηκαν τα **μελανόμορφα αγγεία** (μορφές καλύπτονται με μαύρο, ενώ η υπόλοιπη επιφάνεια διατηρεί το κόκκινο του πηλού). Οι λεπτομέρειες τονίζονται με **χάραξη**, ενώ άλλα μέρη βάφονται με **λευκό** χρώμα ή **βαθυκόκκινο** μενεξεδί.
- Η αττική αγγειογραφία άρχισε έτσι να ανταγωνίζεται στη διεθνή αγορά την κορινθιακή. Η μελανόμορφη αττική αγγειογραφία έφθασε στην ύψιστη τελειότητα με τον **Εξηκία**, αγγειογράφο και αγγειοπλάστη με φαντασία, ευρηματικότητα και μοναδική τεχνική, ο οποίος δημιούργησε και **νέα σχήματα αγγείων**.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Αρχαϊκοί Χρόνοι

- Γύρω στο 525 π.Χ. εμφανίστηκαν τα **ερυθρόμορφα** αγγεία στο εργαστήριο του Εξηκία. Στην τεχνική αυτή, οι μορφές κρατούν το χρώμα του πηλού, ενώ το βάθος βάφεται μαύρο. Η τεχνική αυτή προετοίμασε το έδαφος για τη μεγάλη ελληνική ζωγραφική.
- **Ο 6ος αιώνας π.Χ.** είναι εποχή ραγδαίων εξελίξεων στον ελληνικό χώρο. Οι πόλεις αναπτύχθηκαν αυτόνομα (**πόλεις-κράτη**) με τη δική τους πολιτική, οικονομική και κοινωνική δομή. Το ίδιο συνέβη και στις αποικίες. Στην Ελλάδα οι πόλεις-κράτη της Αθήνας και της Σπάρτης εξελίχθηκαν σε ισχυρές δυνάμεις.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ - Αρχαϊκοί Χρόνοι

- Ανάμεσα σ' αυτά που ένωναν τους φαινομενικά διασπασμένους σε πόλεις-κράτη Έλληνες, δηλαδή τα κοινά ήθη και έθιμα, την κοινή θρησκεία, την ίδια γλώσσα, ήταν και η ενότητα στο χώρο της τέχνης και του πνεύματος.
- **Τον 6ο π.Χ. αιώνα ο άνθρωπος γίνεται το κέντρο όλης της σκέψης** και αναπτύσσεται το διδακτικό έπος (Θεογονία του Ησιόδου), η λυρική ποίηση (Σαπφώ, Αλκαίος, Σιμωνίδης), η φιλοσοφία (προσωκρατικοί φιλόσοφοι), αλλά και η αρχιτεκτονική, η ζωγραφική (αγγειογραφία) και η γλυπτική.

HERMÈS MOSCHOPHORE
ACROPOLE

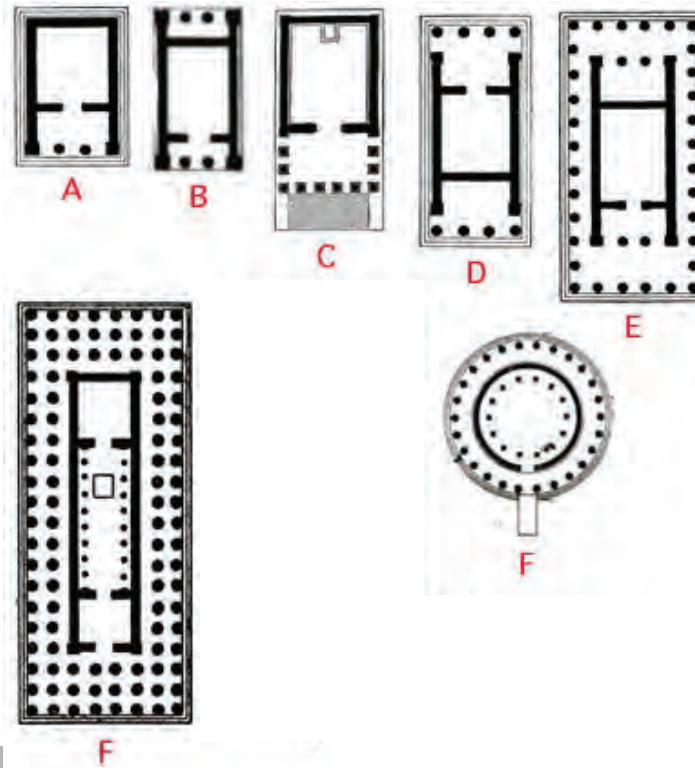
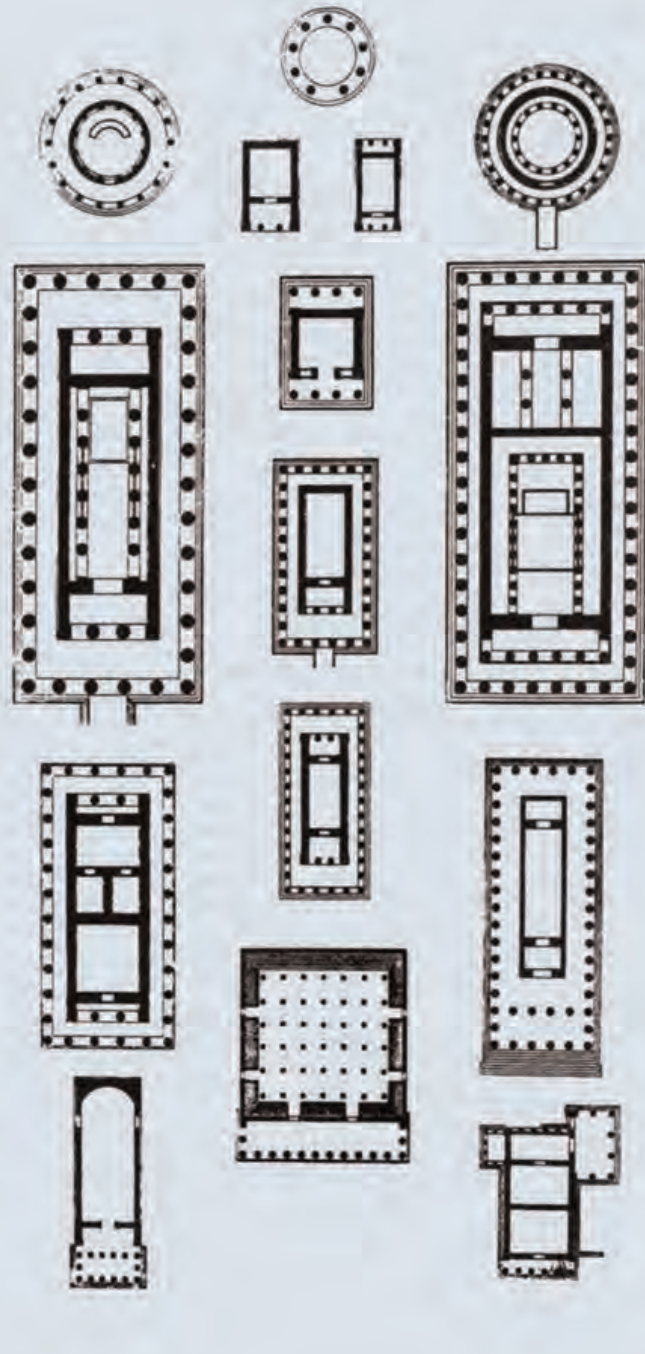

Πρωτοαττικός λουτροφόρος αμφορέας
(690 π.Χ. περίπου), αποδίδεται στο ζωγράφο
του Αναλάτου, ύψος 0,80 μ., βρέθηκε στην Ατ-
τική, Παρίσι, Μουσείο Λούβρου.

- Το αγγείο αποτελούσε προφανώς “**σήμα**” σε τάφο νέου της Αττικής, στις αρχές του 7ου αιώνα. Στη μεγαλύτερη διακοσμητική ζώνη, που περιτρέχει το αγγείο, μια **πομπή με άρματα** (πιθανότατα νεκρική) κατευθύνεται προς τα δεξιά. Στο λαιμό και σε κάθε όψη του εικονίζεται κάποιος μυθικός πιθανόν **χορός** από νέες και νέους, που συναντιούνται στο μέσο συνοδευόμενοι από **αυλητή**. Η αναπαράσταση υποδηλώνει το τέλος της γεωμετρικής εποχής και την αρχή της αρχαϊκής.

Τύποι ελληνικών ναών.

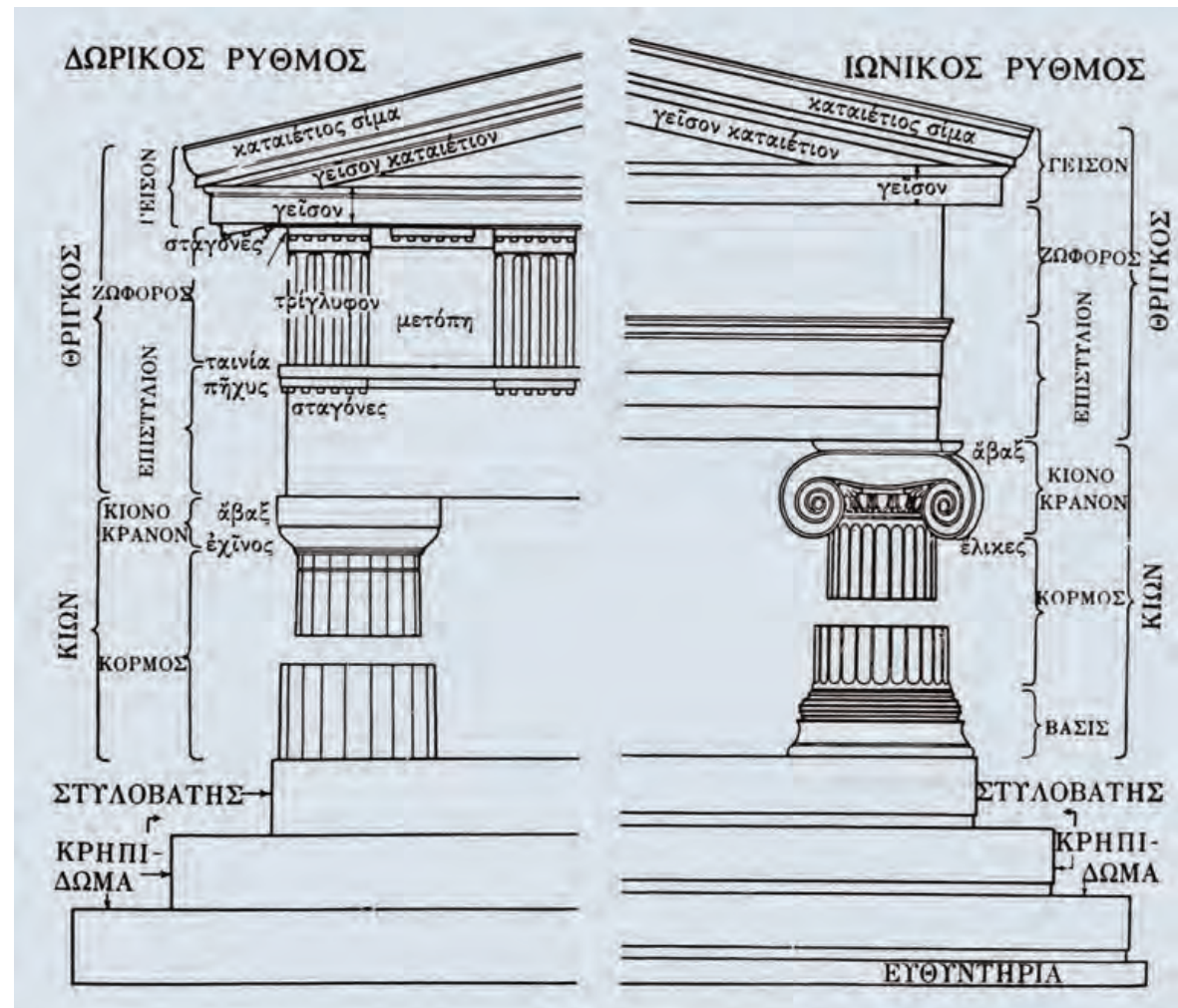
- Υπάρχουν πολλοί τύποι οι οποίοι παίρνουν το όνομά τους από τον αριθμό των κιόνων που βρίσκονται στις στενές πλευρές της παραλληλόγραμμης κάτοψης και της “περίστασης”, δηλαδή του εξωτερικού “πτερού”. Υπάρχουν και ορισμένοι ναοί με κυκλική κάτοψη.
- Μια άλλη ταξινόμηση των ελληνικών ναών γίνεται με βάση τη διάταξη των **εσωτερικών κιονοστοιχιών** τους.

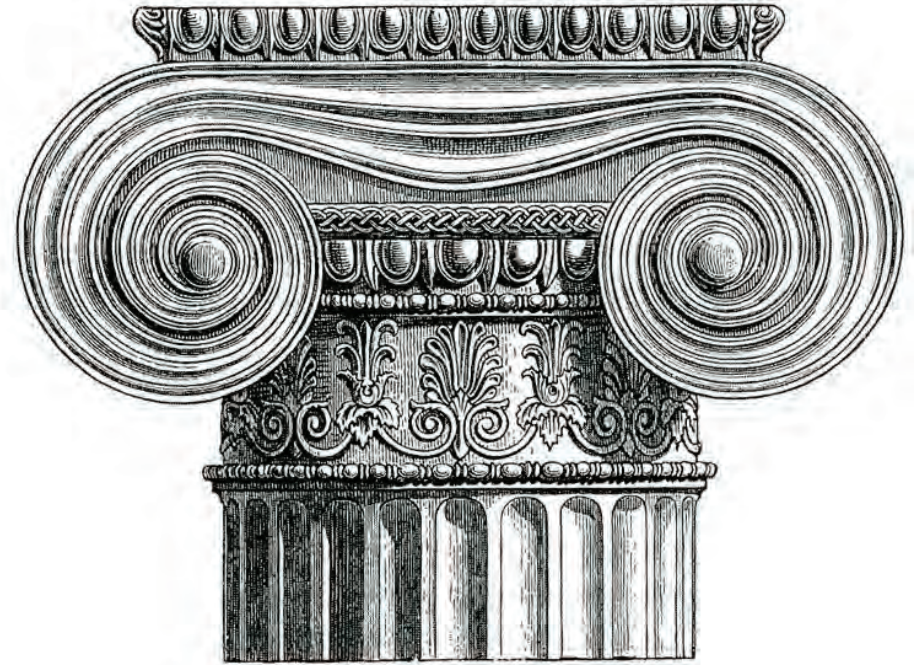
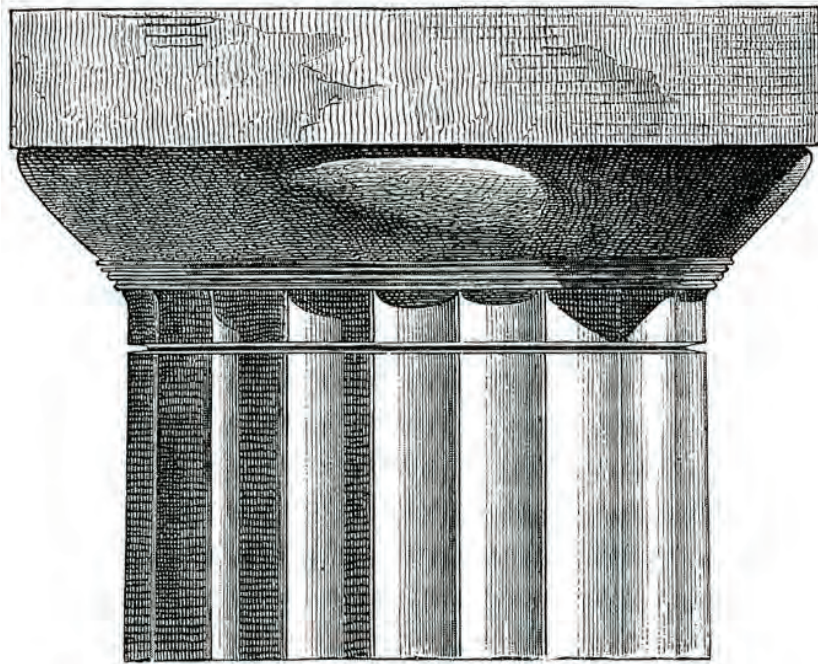
- A - Temple in Antis
- B - Double Anta Temple
- C - Prostyle
- D - Amphi-Prostyle
- E - Peripteral
- F - Dipteral
- F - Monopteral / Tholos

Τα μέρη του κίονα. Δωρικός - ιωνικός ρυθμός.

- Ο δωρικός ρυθμός χαρακτηρίζεται από **λιτότητα** και **αυστηρότητα** και συναντάται κυρίως στην Πελοπόννησο, τη Δυτική Ελλάδα και τη Μεγάλη Ελλάδα.
- Ο **ιωνικός** ρυθμός χαρακτηρίζεται από **διακοσμητική διάθεση** και **λεπτότητα** και εμφανίζεται στη Μικρά Ασία και τα νησιά του Αιγαίου.
- Οι κίονες των ναών έχουν κορμό μονολιθικό ή αποτελούνται από κομμάτια, τους σπονδύλους ή σπονδύλους. Τα μέρη τους είναι τρία: **βάση**, **κορμός** και **κιονόκρανο**. Ο δωρικός όμως κίονας, εκτός σπάνιων εξαιρέσεων, δεν έχει βάση. Στον κορμό παρατηρούνται η μείωση της διαμέτρου, από κάτω προς τα πάνω, και η

ένταση, δηλαδή μια ελαφρά εξόγκωση στο 1/3 του ύψους του κίονα. Σκοπός της μείωσης είναι να δημιουργήσει την εντύπωση της **ευστάθειας**, ενώ σκοπός της έντασης την εντύπωση της τέλει **ευθύτητας** του κορμού.

- Ο κορμός των κίωνων αυλακώνεται από ραβδώσεις, οι οποίες δημιουργούν έντονες φωτοσκιάσεις, έτσι ώστε η μορφή του κορμού να γίνεται καλύτερα αντιληπτή από το θεατή και να εντείνεται η καθετότητα. Ο δωρικός κίονας έχει 16-20 ραβδώσεις, που καταλήγουν σε οξείες ακμές, ενώ ο ιωνικός έχει 24-44 ραβδώσεις, που καταλήγουν σε επίπεδες ράχες (ταινίες).
- Η σημαντικότερη διαφορά των δύο ρυθμών εντοπίζεται στο κιονόκρανο, που στον ιωνικό ρυθμό φέρει έλικες και ανάγλυφα ανθέμια, ενώ στο δωρικό εμφανίζεται απλό και λιτό.

Τα μέρη του ναού.

- Ο κυρίως ναός ονομάζεται “**σηκός**” και στέγαζε το λατρευτικό άγαλμα. Ο “**πρόναος**” είναι ο μικρός χώρος μπροστά από το σηκό, ενώ ο “**οπισθόδομος**” είναι ο αντίστοιχος στο πίσω μέρος του ναού, που πολλές φορές χρησίμευε ως θησαυροφυλάκιο. Η είσοδος των ναών προσανατολιζόταν πάντοτε προς την ανατολή. Η κιονοστοιχία που περιβάλλει το κτίσμα ονομάζεται “**πτερόν**” ή “**περίστασις**”* και διαμορφώνει στοά. Ο ναός που περιβάλλεται από “πτερόν” ονομάζεται **περίπτερος**.

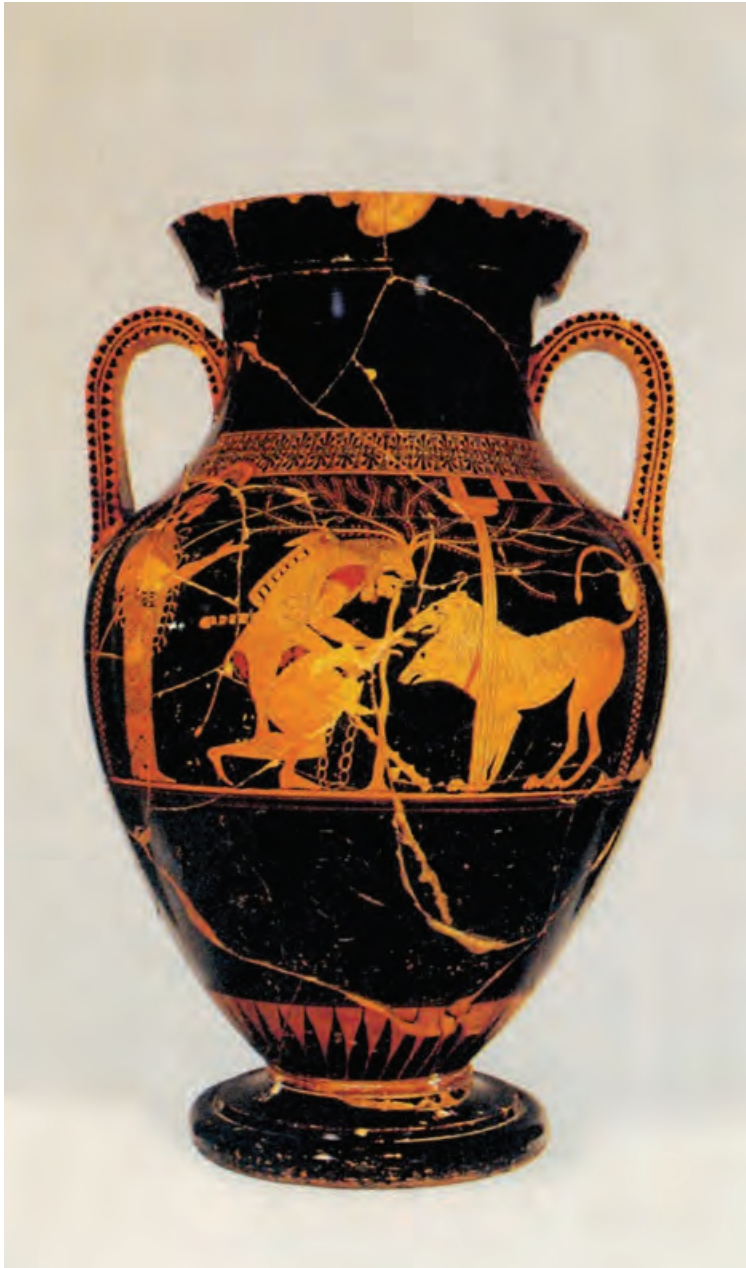
Δυτικό αέτωμα από το ναό της Αφαίας στην Αίγινα (500-490 π.Χ.), μάρμαρο, Μόναχο, Γλυπτοθήκη.

- Ο ναός της Αφαίας στην Αίγινα είναι ορόσημο ανάμεσα στην αρχαϊκή και στην κλασική δημιουργία. Στο ναό αυτό βρίσκονται τα στοιχεία που συνθέτουν τον **ελληνικό δωρικό ναό** με πληρότητα. Μόνο μέσα από αυτή την κατάκτηση η ελληνική αρχιτεκτονική μπόρεσε να φθάσει στη μεγαλύτερη στιγμή της κατά την **κλασική περίοδο**. Από τους καλά διατηρημένους ναούς, έχει μεγάλης σημασίας γλυπτικό διάκοσμο στα αετώματα, τα οποία εικονίζουν συμπλοκές από τον **πόλεμο της Τροίας**. Στο εικονιζόμενο αέτωμα δεσπάζει η μορφή της τιμώμενης **θεάς Αθηνάς** (εικ. δεξιά).

- **Αττικός μελανόμορφος αμφορέας (615-605 π.Χ.)**, αποδίδεται στο “ζωγράφο του Νέττου”, ύψος 1,22 μ., βρέθηκε στην Αθήνα (Κεραμεικός), Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.
-
- Ο πιο γνωστός ζωγράφος μελανόμορφων αγγείων είναι “ο ζωγράφος του Νέττου”. Πήρε το όνομά του από τον απεικονιζόμενο Κένταυρο, το NET(T)O. Οι μορφές είναι εύρωστες, ρωμαλέες, ενώ η κίνησή τους αποδίδεται την ώρα της μεγαλύτερης έντασης.

- Αττικός “δίγλωσσος” αμφορέας (520-515 π.Χ.), αποδίδεται στο «Ζωγράφο του Ανδοκίδη», ύψος 58,6 εκ, Παρίσι, Μουσείο Λούβρου.
- Ο αμφορέας ονομάζεται “δίγλωσσος” γιατί η μια όψη αποδίδεται με την ερυθρόμορφη και η άλλη με τη μελανόμορφη τεχνική. Με την ερυθρόμορφη τεχνική αποδίδεται ο άθλος του Ηρακλή εναντίον του Κερβέρου. Με τη μελανόμορφη αποδίδεται μια διονυσιακή σκηνή.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΓΟΥ

ΚΟΥΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΡΕΣ

- Οι κούροι και οι κόρες εμφανίζονται στο δεύτερο μισό του 7ου αιώνα π.Χ.
- Είναι “αγάλματα”, δηλαδή **αφιερώματα σε ένα θεό** ο οποίος με την προσφορά αγάλλεται.
- Οι **κόρες** ήταν κατά κύριο λόγο αφιερώματα στα ιερά γυναικείων θεοτήτων. Το πρότυπο που ακολουθούν είναι αυτό μιας νέας γυναίκας όρθιας σε μετωπική στάση, ντυμένης με πλούσια ενδύματα και κοσμήματα, με περίτεχνα χτενισμένα μαλλιά, η οποία στο ένα χέρι - που άλλοτε είναι λυγισμένο και ακουμπισμένο μπροστά στο στήθος και άλλοτε λυγισμένο στον αγκώνα και προτεταμένο μπροστά - κρατάει μια προσφορά. Οι κόρες είναι πάντοτε ντυμένες, ενώ οι κούροι εμφανίζονται γυμνοί.

ΚΟΥΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΡΕΣ

- Οι **κούροι** ήταν κυρίως **επιτύμβια μνημεία**, που αντικατέστησαν τις στήλες, καθώς και τους ταφικούς αμφορείς και κρατήρες της γεωμετρικής περιόδου. Ήταν από **μάρμαρο**, και στόλιζαν τάφους νέων ανδρών που έχασαν ηρωικά τη ζωή τους, χωρίς όμως να είναι πορτρέτο του νεκρού.
- Γενικό χαρακτηριστικό των κούρων είναι η **στατικότητα**. Το αριστερό πόδι εξέχει ελαφρώς, τα χέρια είναι παράλληλα προς το σώμα, ενώ οι καρποί είναι γυρισμένοι, με τα δάχτυλα κλειστά και τον αντίχειρα προς τα εμπρός. Η πρόταξη του αριστερού ποδιού δηλώνει ευνοϊκή κίνηση, καθώς το επόμενο βήμα που εννοείται ότι θα γίνει θα είναι με το δεξί.

ΚΟΥΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΡΕΣ

- Η εντύπωση ότι τα αρχαία ελληνικά γλυπτά ήταν σε φυσικό άσπρο χρώμα είναι λανθασμένη. Σχεδόν όλα τα ελληνικά γλυπτά ήταν χρωματισμένα με **ελαφριά φυσικά χρώματα**. Απέδιδαν το δέρμα με το φυσικό χρώμα της πέτρας, την οποία γυάλιζαν. Τα μάτια, τα χείλη, τα μαλλιά και τα ενδύματα ήταν χρωματισμένα. Η τεχνική που χρησιμοποιούσαν για να βάψουν τα γλυπτά λέγεται **“εγκαυστική”**. Κατά την τεχνική αυτή, το χρώμα ανακατεύεται με ζεστό κερί και απλώνεται (όσο παραμένει ζεστό) στην επιφάνεια του μαρμάρου, ποτίζοντας έτσι τους πόρους.

Κούρος της Αναβύσσου, “Ο Κροΐσος”, επιτάφιο άγαλμα (530 π.Χ.), παριανό μάρμαρο, ύψος 1,94 μ., Αθήνα, Εθνολογικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ο κούρος από την Ανάβυσσο βρέθηκε στον τάφο ενός νέου πολεμιστή που τον έλεγαν Κροΐσο. Στη βαθμιδωτή βάση που στεκόταν το άγαλμα ήταν χαραγμένη η φράση: “Στάσου και κλάψε μπρος στο μνήμα του νεκρού Κροΐσου που θανάτωσε ο βίαιος Άρης, καθώς πολεμούσε στην πρώτη γραμμή”. Με το **“αρχαϊκό μειδιάμα”** του ο κούρος καλεί το διαβάτη να σταθεί και να **θρηνήσει τη χαμένη νεότητα**. Το άγαλμα σώζεται σε άριστη κατάσταση, και ίχνη κόκκινου χρώματος υπάρχουν ακόμη στα μαλλιά, στα μάτια και στην ήβη. Το σώμα του είναι σφριγηλό, τα χέρια αποσπασμένα από τον κορμό και η όλη διάπλαση είναι **φυσικότερη** από αυτήν των προηγούμενων τύπων κούρων. Το άγαλμα, πριν επιστραφεί στην Αθήνα, είχε μεταφερθεί λαθραία το 1937 στο Παρίσι, κομμένο με πριόνι στα δύο.

Κούρος από την Αττική (610-600 π.Χ. περίπου), μάρμαρο, ύψος 1,84 μ., Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης.

Ο κούρος από την Αττική παρουσιάζεται εδώ για να συγκριθεί με τον κούρο της Αναβύσσου, ο οποίος δημιουργήθηκε εβδομήντα χρόνια μετά τον κούρο της Αττικής. Από τη σύγκριση των δύο κούρων διαπιστώνονται πολλές διαφορές. Το **κεφάλι** του κούρου της Αναβύσσου είναι **αρμονικό ως προς το σώμα και όχι μεγαλύτερο**, όπως αυτό του κούρου της Αττικής. Τα μάγουλά του προεξέχουν και έτσι το πρόσωπο δεν είναι πια επίπεδο. Το χαρακτηριστικό αρχαϊκό χαμόγελο του δίνει έκφραση. Τα μαλλιά πέφτουν πλέον φυσικά στους ώμους. Το σώμα αναπαριστάνεται με πιο φυσικό τρόπο και οι στρογγυλεμένοι γοφοί αντικαθιστούν το **σχήμα V** που παρατηρείται στον κούρο της Αττικής, στον οποίο η κοιλιακή χώρα περιγράφεται μέσα σε ένα ρομβοειδές σχήμα.

Κούρος της Βολομάνδρας (550 π.Χ. περίπου), επιτάφιο άγαλμα, μάρμαρο Νάξου, ύψος 1,78 μ., από τη Βολομάνδρα Αττικής, Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Παρακολουθώντας τους κούρους που βρέθηκαν στην περιοχή της Αττικής, μπορεί κανείς να δει την εξέλιξη στο πλάσιμο της μορφής τους. Παρ' όλη τη μετωπικότητα και τη συμμετρική δομή του κούρου της Βολομάνδρας, μερικές αποκλίσεις προκαλούν εντάσεις στο γλυπτό και δημιουργούν μια **“λανθάνουσα κίνηση”**. Το μειδίαμα, χαρακτηριστικό γνώρισμα των αρχαϊκών γλυπτών, αποδίδεται με το ελαφρύ τόξο που σχηματίζουν τα χείλη. Είναι ένα αξιοπρόσεκτο χαρακτηριστικό, δεδομένου ότι τα έργα αυτά προορίζονταν για τα αρχαϊκά νεκροταφεία. Κάποιοι μελετητές υποστηρίζουν ότι πρόκειται για γλυπτικό **“εύρημα”**, όταν οι γλύπτες δεν μπορούσαν ακόμη να αποδώσουν τους μύς του προσώπου. Άλλοι πάλι, υποστηρίζουν ότι εκφράζει μια **καταφατική στάση ζωής**, που διακατείχε όλο τον ελληνικό κόσμο.

“**Κυρία της Auxerre**” (640 π.Χ. περίπου), ασβεστόλιθος, ύψος 0,65 μ., πιθανότατα από την Κρήτη, Παρίσι, Μουσείο Λούβρου.

Πρόκειται για αριστούργημα της **δαιδαλικής** τεχνοτροπίας. Πήρε το όνομά του από την πόλη της Γαλλίας στην οποία φυλασσόταν έως το 1908 που μεταφέρθηκε στο Λούβρο. Χαρακτηριστικός είναι ο τύπος του **τριγωνικού επιπεδόσχημου κεφαλιού** και των μαλλιών που κατεβαίνουν σε αντίθετα τρίγωνα δεξιά κι αριστερά από το πρόσωπο. Μια πλατιά ζώνη σφίγγει στη μέση τον πέπλο, που πέφτει ως κάτω, αφήνοντας να φαίνονται τα άκρα των ποδιών, ενώ στην εγχάρακτη διακόσμησή του ίχνη χρώματος δηλώνουν ότι κάποτε ήταν ζωηρά χρωματισμένο. Πρόκειται μάλλον για **θεά**, που λυγίζει στο στήθος το χέρι, χαρακτηριστική χειρονομία της Μητέρας-θεάς.

Δαιδαλική πλαστική: Η πλαστική του 7ου αιώνα ονομάστηκε “δαιδαλική” και οι γλύπτες “δαιδαλίδες”, όνομα που προήλθε από το Δαίδαλο, μυθικό πρόσωπο, που κατά την παράδοση ήταν ο πρώτος γλύπτης (“δαιδάλλω” σημαίνει κοσμών, ασκώ τέχνη με ευφυΐα και δεξιότητα).

Πεπλοφόρος κόρη (530 π.Χ. περίπου), μάρμαρο Πάρου, ύψος 1,18 μ., Ακρόπολη, Αθήνα, Μουσείο Ακρόπολης.

Η κόρη στέκεται στητή και φοράει χιτώνα και πέπλο, που καλύπτουν όλο το σώμα, εκτός από το κεφάλι, τα χέρια και τα πόδια. Η **ιδιαιτέρη ενδυμασία** της και κυρίως ο πέπλος, ένδειξη αρχαιοπρέπειας για τον 6ο αιώνα, οδηγούν στην εικασία ότι η κόρη είναι άγαλμα ιέρειας ή θεάς. Ίχνη χρώματος έχουν διατηρηθεί στα μάτια, στους κυματιστούς πλοκάμους των μαλλιών και στη θέση του περιδέλαιου που κοσμούσε το στήθος της, γεγονός που φανερώνει ότι τα ελληνικά μαρμάρια γλυπτά ήταν χρωματισμένα.